

Bevezetés az egészségügyi jogi ismeretekbe I.

Bevezetés az egészségügyi jogi ismeretekbe I.

1. hét

A jog sajátosságai

- „A jogászok még mindig keresik a jogról szóló fogalmuk meghatározását.” Immanuel Kant.
A jog meghatározásával kapcsolatban: kezdetben az örök és változatlan sajátosságokat kutatták, szembeállítva az „örök” „isteni” jogelveket, az ember alkotta joggal. A jog a társadalom fejlődésével együtt járó jelenségként állandóan változik, fejlődik. Ugyanis a jognak nincsenek örök elvei és tulajdonságai.
- Sajátossága azonban **norma jellegében** fejeződik ki, mert írott formában rögzíti: az alapvető előírásokat az állampolgárok, és szervek számára. Nemcsak magatartási szabályt, cselekvést rendező előírás, hanem döntési alapot is jelent.
- Sajátossága: hogy a jogvitában születő döntést, mint **jogszerűt** elfogadtassa.
- Sajátossága a **szankció** /az erőszak, vagy állami kényszer/
- Sajátossága az **elfogadottságában** megnyilvánul meg, a jogot az állampolgárok döntően kényszer nélkül, meggyőződésből követik.

Fogalmi meghatározások

- **A jog** az állam által alkotott vagy elismert általános magatartási szabályok összessége, amelyek érvényesülését az állam kényszerítő ereje biztosítja
- **Jogrend:** a társadalmi viszonyok jogi szabályozottságát jelenti.
- **Jogi rendszer** pedig a jogi jelenségek funkcionálisan összefüggő rendszerét képezi.
- **A jogágak:** a jogi szabályozás tárgya és módszere szerint különülnek el egymástól az adott ország jogrendszerén belül, amelynek alapja: hogy a hasonló tartalmú cselekvéseket, magatartásokat azonos jelleggel, és jogi módszerekkel kezeli, ilyen lehet: a *büntetőjog, munkajog, polgári jog, eljárásjogok, közigazgatási jog, alkotmányjog, pénzügyi jog, társadalombiztosítási jog, egyházjog stb.*
- **A jogrendszer:** egy állam jogszabályainak összességét, hatályos joganyagot, a jogszabályok, a joganyag elrendezését és tagoltságát jelenti.

Jogrendszer nemzetközi vonatkozásai

- Az **angolszász jogrendszer** jellemzője, hogy az írott jog szerepe inkább csak a 19. század végén nőtt meg, előtte a szokásjog, illetve a precedensek szerepe volt a meghatározó. Ez azt jelentette, hogy a magasabb szintű bíróság ítéletét, határozatát alacsonyabb szinten is alkalmazni kellett. Hátránya, hogy nehezen megismerhető és emiatt nehezen követhető a jogrendszer, előnye viszont, hogy könnyebben alkalmazkodik az életviszonyok változásaihoz, rugalmas.
- A másik jogrendszer a római jogot követő **kontinentális jogrendszer**. Írott jog, kialakult a jogforrások differenciált rendszere, szintek szerint egymásra épül. Előnye, hogy jobban elvárható az önkéntes jogkövetés, viszont kevésbé rugalmas, lassabban alkalmazkodik az életviszonyok változásaihoz. A rugalmatlanság következtében joghézagok is megjelennek, amelyek kitöltése a bírói jogalkalmazás során történik, vagy jogegységesítéssel, amelyet az Legfelsőbb Bíróság végez el.

A jogszabály és szerkezeti elemei

- A **jogi norma, jogszabály**: mindenkire kötelező szabály, amelyet a közhatalom hoz létre és érvényesülését szükség esetén az állam legitim erőszak alkalmazásával is biztosítja.
- **Szerkezeti elemei:**
  - **Hipotézis**: a norma által előírt / leírt / magatartás „*Aki mást megöl...*”
  - **Diszpozíció**: tulajdonképpen egy rendelkezés, arra az esetre, ha a magatartás megvalósulna „*...büntettet követ el...*”
  - **Szankció**: nem más, mint a megvalósult magatartás jogkövetkezménye. A szankció többnyire valamilyen hátrányt jelent, de lehet jutalmat, valamilyen előnyt ígérő is. „*... és öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*”
- A három szerkezeti elem, nem biztos, hogy egy jogszabályban van jelen. Előfordulhat, hogy a hipotézistől és a diszpozíciótól leválik és más jogszabályban jelenik meg a szankció.

Jogszabályok csoportosítása

- **Parancsoló:** a jogszabály akkor, ha az ott leírt magatartás aktív magatartás *pl.: „A házasság akkor jön létre, ha az együttesen jelen lévő házasulók az anyakönyvvezető előtt személyesen kijelentik, egymással házasságot kötnek..”*
- **Tiltó:** a jogszabály akkor, ha megjelöli milyen magatartástól kell tartózkodni.
- **Megengedő:** a jogszabály akkor, ha bizonyos jogokat állapít meg gyakorlója számára. *Pl.: a korlátozottan cselekvőképes személy „..megkötheti az olyan szerződéseket, amelyekkel kizárólag előnyt szerez..”*
- A jogszabály kötelező ereje szempontjából lehet:
  - **Kategorikus:** jogszabály a diszpozíció feltétlen érvényesítését rendeli, ha a leírt magatartás megvalósul. *Pl.: a „ színlelt szerződés semmis..”*
  - **Diszpozitív:** a leírt rendelkezés csak akkor valósul meg, ha a felek / a jogviszonyban résztvevők/ másképp nem rendelkeznek. *Pl.: „...ha a felek a szerződés... tárgyának minőségét nem határozták meg...a forgalomban szokásos jó dolgokkal kell teljesíteni...”*